

свободам та інтересам окремих громадян або державним чи громадським інтересам або інтересам юридичних осіб [2].

Виходячи з нашого прикладу зловживання службовим становищем проявилось у тому що Особа_1 видала хворим із опіоїдною залежністю наркотичний засіб «Метадон» з порушенням встановлених правил зберігання, обліку, відпуску і розподілу наркотичних засобів та належним чином їх не обліковував. Це порушення як раз і утворює суспільно небезпечне діяння, передбачене в ч. 2 ст. 320 КК України.

Підводячи підсумок викладеному вище, необхідно наголосити на тому, що для кваліфікації суспільно –небезпечного діяння за ч. 2 ст. 320 КК України необхідно обов’язково встановлювати спосіб його вчинення, а саме – шляхом зловживання службовою особою своїм службовим становищем.

Список бібліографічних посилань

1. Міфтахутдінов В. Кримінальна відповідальність за корупційні правопорушення // Юридична Газета online. URL: <http://yur-gazeta.com/publications/practice/kriminalne-pravo-ta-proces/kriminalna-vidpovidalnist-za-korupciyni-pravoporushennya.html> (дата звернення: 11.09.2019).

2. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 № 2341-III // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 11.09.2019).

3. Вирок Надвірнянського районного суду Івано-Франківської області від 30.07.2019 : справа № 348/716/19. провадження № 1-кп/348/297/19 // Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/83354147> (дата звернення: 10.09.2019).

Одержано 28.09.2019

УДК 343.9

Володимир Васильович ГОЛІНА,

*доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України,
головний науковий співробітник відділу кримінологічних досліджень
Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності
імені академіка В. В. Сташиса
Національної академії правових наук України (м. Харків)*

ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ ЯК СКЛADOVA СТРАТЕГІЇ ЗМЕНШЕННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ УЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНІВ В УКРАЇНІ

1. Криміналізована корупція – своєрідне кримінальне правопорушення, «співавторами» якого часто виступають як суб’єкти, зазначені у ст.3 Закону України «Про запобігання корупції» від

14 жовтня 2014 р. зі змінами, так і широке коло фізичних і юридичних осіб, у зв'язку з чим її запобігання має багатовекторний характер. З одного боку, слід запобігти зловживання службовою особою владою або службовим становищем з метою одержання нею неправомірної вигоди всупереч інтересам служби; з другого, - протидіяти пропозиціям неправомірної вигоди; з третього, – оцінити і усунути корупціогенні ризики у діяльності органів, установ, підприємств, організацій, а також причини, що їх породжують, і особливо умови, що їм сприяють. І корупціогенні ризики, і умови, що сприяють корупції, закладені (об'єктивно чи суб'єктивно) у кожній галузі і відомстві. Тому запобігання і протидія корупції повинна бути сконцентрована у кожному органі, підприємстві, установі, організації тощо У ст. 61 Закону України «Про запобігання корупції» зазначено: «Керівник, засновники (учасники) юридичної особи забезпечують регулярну оцінку корупційних ризиків у її діяльності і здійснюють відповідні антикорупційні заходи. Для виявлення та усунення корупційних ризиків у діяльності юридичної особи можуть залучатися незалежні експерти, зокрема, для проведення аудиту».

2. При всій важливості дороговказних державних законів і програм запобігання та протидії корупції, які виходять із загально сформульованих антикорупційних заходів і які не завжди орієнтують практичну запобіжну модель, на кшталт: «почни з себе», «урахуй місцеві особливості умов проявів корупції» та ін. Як відмічається у наукових публікаціях, знеособлені заходи запобігання, тобто взяті без урахування територіальних особливостей, не здатні привести до відчутного покращення криміногенної обстановки [1, с. 12].

Це висловлення наводить на думку про спробу аргументувати використання запобіжного потенціалу Стратегії зменшення можливостей вчинення злочинів (надалі – Стратегія) щодо корупційних кримінальних правопорушень. Первинно Стратегія замислювалася її розробниками (Л. Коен, Р. Ньюман, М. Фелсон та ін.) як соціальний метод містобудування, архітектурного убезпечення промислових підприємств, житлових приміщень, освітлення банків, вулиць, маркування товарів, цінних речей, використання систем контролю, відеоспостереження та ін. Згодом ця Стратегія була використана для створення «захисного простору і фізичних бар'єрів для злочинів» (просторова профілактика), спрямованих на: ускладнення, обмеження, а нерідко й усунення на місцевому рівні організаційно-управлінських, технічних, технологічних умов, що мотивують і спрямовують діяльність злочинців, які заздалегідь розраховують на них.

Можна припустити, що і при вчиненні корупційних кримінальних правопорушень злочинці будують корупційні схеми, враховуючи місцеві (галузеві, відомчі та ін.) корупціогенні ризики і умови, які дають можливість створювати корупційні зв'язки. Отже, доцільно не тільки вивчати матеріали кримінальних корупційних правопорушень, а й організаційно-управлінську структуру місцевих органів, установ, підприємств, організацій на предмет виявлення існуючих чи потенційних корупційно небезпечних її ланок, що відповідає меті Стратегії – оперативно і конкретно запобіжно впливати на ті чи інші корупційні прояви.

3. Головне, на наш погляд, у запобіганні та протидії (боротьбі) корупції мати самостійність у прийнятті організаційно-управлінських рішень на місцевому рівні, а також антикорупційну волю відповідальних керівників і певні навички. Важливо вчасно усувати умови, які сприяють створенню корупційних ризиків з боку як суб'єктів, на яких поширюється дія ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції», так і осіб, що схилиють їх до протиправного використання наданих їм службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей. До числа запобіжних напрямів, які слід розробляти і конкретизувати на місцевому рівні у межах Стратегії, можна рекомендувати:

- а) перекриття умов «ліфтної» корупції «з низу до верху»;
- б) максимальну приватизацію;
- в) максимальне роз'єднання «клієнт-чиновник»;
- г) використання приватного сектора для зменшення корупційних проявів [2, с. 130–136];
- г) широке залучення місцевих ЗМІ до викриття корупційних ризиків і осуду корупціонерів і причасних до них осіб та ін.

Список бібліографічних посилань

1. Батиргарєєва В. С. Урбаністична кримінологія як актуальний напрям знання у запобіганні злочинності // Кримінальні загрози у секторі безпеки: практика ефективного реагування : матеріали панельної дискусії III Харків. міжнар. юрид. форуму (м. Харків, 26 верес. 2019 р.). Харків : Право, 2019. С. 10–14.

2. Христич І. О. Вдосконалення взаємодії держави та бізнесу – запорука зниження рівня корупції та підвищення безпеки у приватній сфері // Кримінальні загрози у секторі безпеки: практика ефективного реагування : матеріали панельної дискусії III Харків. міжнар. юрид. форуму (м. Харків, 26 верес. 2019 р.). Харків : Право, 2019. С. 134–138.

Одержано 02.10.2019